

Geliş Tarihi:17.01.2019
Kabul Tarihi:19.03.2019
SPORMETRE, 2019,17(1),182-196
DOI: 10.33689/spormetre.514353

ÖZEL SPOR MERKEZLERİNE DEVAM EDEN BİREYLERİN SPOR EKONOMİSİNE KATKISI (ANKARA İLİ ÖRNEĞİ)

Onur YILDIRIM¹, Hakan SUNAY²

^{1,2}Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Öz: Spor, hem hizmet üretimi boyutuyla, hem de mal üretimi ve tüketim sektörleri boyutuyla, İşletmecilik ve Spor İşletmeciliği bilimlerinin araştırma konusunu oluşturmaktadır. Günümüzde spor, kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikleriyle önemli bir hizmet sektörü olarak kabul görmektedir. Ayrıca, günümüzün kitle iletişim araçları ve özellikle medyanın etkisiyle karlı bir reklam ve tanıtım aracı haline gelen spor, bir taraftan geniş kitlelerin yoğun ilgisini çeken bir gösteri ve eğlence faaliyeti olarak tüketim sektörüne dönüşürken, diğer taraftan girişimciler için önemli miktarlarda finans hareketlerinin yaşandığı çekici bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmektedir. Küresel ekonominin daha yoğun olarak gündeme gelmesiyle birlikte serbest piyasa ekonomisi daha fazla önem kazanmaktadır. Bu küresel değişmeye paralel olarak dünyada spor yatırımları ve hizmetlerinin yürütülmesi ağırlıklı olarak yerel yönetimlere, özel ve tüzel kuruluşlara ve gönüllülere bırakılmış durumdadır. Türkiye’de spor merkezlerinin sayısı ve özellikle Ankara’da ve büyük şehirlerdeki özel spor merkezlerinin sayısında son on yılda hızlı bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmanın amacı, özel spor merkezlerinin spor ekonomisine katkısını incelemektir. Bu araştırmanın evrenini Ankara’daki üyesi 500’ün üzerinde olan 17 özel spor merkezleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Ankara’da farklı bölgelerdeki dört özel spor merkezine üye kişilerden basit seçkisiz örnekleme (simple random sampling) yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmanın örnekleme, 2014 yılında özel spor merkezine üye 224 (%39) kadın, 348 (%61) erkek olmak üzere toplam 572 üye alınmıştır. Üyelerin sosyo-demografik niteliklerine ilişkin veriler ve üyelerin spora yaptıkları yıllık harcamalar araştırmacı tarafından geliştirilmiş Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla 2014 yılında araştırma kapsamına alınan özel spor merkezlerine gidilerek merkezlerin yöneticileri ile görüşülmüş, araştırmanın amacı ve önemi konusunda bilgi verilmiş ve uygulama yapmak amacıyla izin alınmıştır. Uygulama öncesinde ise araştırmanın amacı ve önemi konusunda araştırmaya katılmayı kabul eden üyelere bilgi verilmiş ve kişisel bilgi formundaki soruları içtenlikle yanıtlamaları amacıyla üyeler güdülendirilmiştir. Verilerin analizi için, öncelikle, üyelerin yıllık üyelik aidatları, ulaşım giderleri, yeme-içme giderleri, spor giysisi ve spor malzemesine yaptıkları harcamalar toplanarak her üyenin spora yaptığı yıllık toplam harcamaları hesaplanmıştır. Araştırmada ele alınan bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, mesleki durum, medeni durum, ailedeki birey sayısı, spor yaptığı zaman, kaç çeşit spor yaptığı, yaptığı spor türü) özel spor merkezlerine üye bireylerin spora yaptıkları yıllık harcamaları (bağımlı değişken) manidar olarak etkileyip etkilemediğini test etmek amacıyla verilere Çok Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Daha sonra P değeri manidar çıkan değişkenlere ilişkin grupların gözlenen ortalamaları arasındaki farkların manidarlığı Scheffe Testi ile İncelenmiştir. Sonuç olarak, özel spor merkezlerine üye “üniversite veya yüksek okul” mezunları “lise ve dengi” okul mezunlarına; “yüksek” gelir düzeyine sahip üyeler, “düşük” gelir düzeyine sahip üyelere kıyasla yıllık olarak spor ekonomisine daha fazla katkı yapmaktadırlar. Ayrıca, “yüzme” sporu yapanlar, “her gün spor” veya “haftada 4-5 gün spor” yapan üyeler spor ekonomisine daha fazla katkı yapmaktadırlar. Özel spor merkezlerine üye bireylerin yaptıkları “spor türü sayısı” arttıkça buna paralel olarak spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı artmaktadır. Özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı 3057 TL kadardır. Buna karşın, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkı, cinsiyete, yaş gruplarına, mesleklerine, medeni durumlarına, spor yapma zamanına göre manidar olarak değişmemektedir.

Anahtar Sözcükler: Katkı, özel spor merkezleri, spor yönetimi, spor ekonomisi.

CONTRIBUTION OF THE ON GOING INDIVIDUALS TO PRIVATE SPORT CENTERS TO THE SPORT ECONOMY (SAMPLE OF ANKARA PROVINCE)

Abstract: The purpose of this study is to investigate the contribution of the ongoing individuals to private sport centers in Ankara to the sport economy. The population of this research includes 17 private sport centers in Ankara which have members above 500. The sample of the research is chosen by simple random sampling method out of people who are members of four private sport centers in the different regions of Ankara. The research sample includes 224 (% 39) women and 348 (% 61) men who were members of private sport centers in 2014. Of the participants, % 27 are graduated from high schools and equivalents, % 73 are graduated from

university. Information about the socio-demographic qualities of the members and annual expenses the members made for sport are collected with Personal Data Form. To collect data, the private sport centers included in the research in 2014 were visited, the managers of the centers were interviewed, they were informed about the aim and importance of the research and permission was asked for application. Before the application, members who agreed to participate were informed about the aim and importance of the research and the members were motivated to answer the questions in the personal data form sincerely. Personal Data Form was applied personally to the members by the researcher. The annual fees of the members, transportation costs, food costs, expenses for sport clothes and sport material were collected and annual total expenditures of each member for sport are calculated. To test if the independent variables considered in the research (sex, age, education level, income level, occupational status, marital status, number of individuals in the family, time for sport, how many types of sports are performed and the type of the sport) affected significantly the annual sport related expenditures of the people (dependent variable) who were members of private sport centers or not, Analysis of Variance (ANOVA) was applied. Then, the significantly of difference between the observed means of the groups regarding the variables yielding a significant F value is examined by the Scheffe Test. As a result, of the people who are members of private sport centers, those who are graduated from “university or colleges” contribute more to the sport economy annually than those who are graduated from “high schools and equivalents” and those who have “high” income level contribute more than those who have “low” income level. Also, the members interesting in the sport of “swimming”, who do sports “everyday” or “4-5 days a week” contribute more to the sport economy. As “the number of sport types” of the individuals who are members of private sport centers increase, their annual contributions to the sport economy increase accordingly. The mean annual contribution of the individuals who are members of private sport centers to sport economy is 3057 TRY on mean. However; the annual contribution of the individuals who are members of private sport centers do not change depending on their sex, age groups, occupations, marital status and time for sport.

Key Words: Contribution, private sport centers, sport management, sport economy.

GİRİŞ VE AMAÇ

Spor, hem hizmet üretimi boyutuyla, hem de mal üretimi ve tüketim sektörleri boyutuyla, İşletmecilik ve Spor İşletmeciliği bilimlerinin araştırma konusunu oluşturmaktadır. Günümüzde spor, kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikleriyle önemli bir hizmet sektörü olarak kabul görmektedir. Ayrıca, günümüzün kitle iletişim araçları ve özellikle medyanın etkisiyle karlı bir reklam ve tanıtım aracı haline gelen spor, bir taraftan geniş kitlelerin yoğun ilgisini çeken bir gösteri ve eğlence faaliyeti olarak tüketim sektörüne dönüşürken, diğer taraftan girişimciler için önemli miktarlarda finans hareketlerinin yaşandığı çekici bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmektedir (Biçer, 1994). Küresel ekonominin daha yoğun olarak gündeme gelmesiyle birlikte serbest piyasa ekonomisi daha fazla önem kazanmaktadır. Bu küresel değişmeye paralel olarak dünyada spor yatırımları ve hizmetlerinin yürütülmesi ağırlıklı olarak yerel yönetimlere, özel ve tüzel kuruluşlara ve gönüllülere bırakılmış durumdadır. Ülkemizde de bu yönde bir eğilim olduğu söylenebilir. Türkiye’de spor merkezlerinin sayısı ve özellikle Ankara’da ve büyük şehirlerdeki özel spor merkezlerinin sayısında son on yılda hızlı bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmanın amacı, özel spor merkezlerinin spor ekonomisine katkısını incelemektir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın evrenini Ankara’daki üyesi 500’ün üzerinde olan 17 özel spor merkezleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Ankara’da farklı bölgelerdeki dört özel spor merkezine üye kişilerden basit seçkisiz örnekleme (simple random sampling) yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmanın örnekleme, 2014 yılında özel spor merkezine üye 224 (%39) kadın, 348 (%61) erkek olmak üzere toplam 572 üye alınmıştır. Katılımcıların % 27’si lise ve dengi okul; % 73’ü ise üniversite mezunudur. Üyelerin sosyo-demografik niteliklerine ilişkin veriler ve üyelerin spora yaptıkları yıllık harcamalar araştırmacı tarafından geliştirilmiş Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla 2014 yılında araştırma

kapsamına alınan özel spor merkezlerine gidilerek merkezlerin yöneticileri ile görüşülmüş, araştırmanın amacı ve önemi konusunda bilgi verilmiş ve uygulama yapmak amacıyla izin alınmıştır. Uygulama öncesinde ise araştırmanın amacı ve önemi konusunda araştırmaya katılmayı kabul eden üyelere bilgi verilmiş ve kişisel bilgi formundaki soruları içtenlikle yanıtlamaları amacıyla üyeler güdülendirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu, üyelere bireysel olarak araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Verilerin analizi için, öncelikle, üyelerin yıllık üyelik aidatları, ulaşım giderleri, yeme-içme giderleri, spor giysisi ve spor malzemesine yaptıkları harcamalar toplanarak her üyenin spora yaptığı yıllık toplam harcamaları hesaplanmıştır. Üyelerin spora yaptıkları yıllık harcama verileri üzerinde parametrik istatistiklerin uygulanabilmesi amacıyla varyansların homojenliği Levene Testi ile incelenmiştir. Araştırmada ele alınan bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, mesleki durum, medeni durum, ailedeki birey sayısı, spor yaptığı zaman, kaç çeşit spor yaptığı, yaptığı spor türü) özel spor merkezlerine üye bireylerin spora yaptıkları yıllık harcamaları (bağımlı değişken) manidar olarak etkileyip etkilemediğini test etmek amacıyla verilere Çok Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Daha sonra manidar çıkan değişkenlere ilişkin grupların gözlenen ortalamaları arasındaki farkların manidarlığı Scheffe Testi ile incelenmiştir.

BULGULAR

Araştırmada ele alınan bağımsız değişkenlere ilişkin bulgular, alt problemler sırasına uygun olarak alt başlıklar halinde verilmiştir. Araştırmada ele alınan bağımsız değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler Çizelge-1’de sunulmuştur.

Çizelge 1. Farklı Değişkenlere Göre, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yıllık ve Aylık Ortalama Katkılarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	n	X (*)	S (**)
Cinsiyet	-		
Erkek	224	3102,67	530,92
Kadın	348	2986,79	550,59
Yaş	-		
20 yaş ve daha küçük	124	3012,42	597,39
21-25	123	2934,80	461,84
26-30	152	3050,99	563,62
31-40	114	3158,77	504,99
41 yaş ve daha büyük	59	3227,12	517,98
Eğitim	-		
Lise ve dengi okul	155	2853,10	512,68
Üniversite ve Yüksekokul	417	3133,19	532,36
Gelir Durumu	-	-	-
4000 TL ve daha az	167	2908,20	526,24
4001-6000 TL	212	3023,82	498,04
6001 TL ve daha fazla	193	3223,06	557,52
Meslek	-	-	-
Öğrenci	110	3010,00	594,35

İşçi-Memur	108	3035,00	532,39
Esnaf-Serbest meslek	223	3058,48	487,17
Akademisyen	48	3121,88	544,50
Ev hanımı	43	2905,81	606,73
Diğer	40	3326,25	553,43
Medeni Durum	-	-	-
Evli	278	3030,47	545,63
Bekâr	257	3112,65	546,25
Dul veya Boşanmış	37	2874,32	413,76
Spor yaptığı zaman aralığı	-	-	-
Öğleden önce	161	3094,10	605,84
Öğleden sonra	49	2942,86	565,59
Akşam saatleri	362	3056,41	505,64
Kaç tür spor yapıldığı	-	-	-
Bir tür spor	112	2833,30	445,86
İki tür spor	203	2980,54	548,65
Üç tür ve daha fazla	257	3215,53	527,08
Spor Aktivitesi	-	-	-
Futbol	80	2994,75	533,60
Voleybol-Basketbol	94	2949,47	416,17
Yüzme	208	3162,21	611,67
Vücut Geliştirme	70	3130,00	495,66
Yürüme	120	2959,17	493,83
Spor Yapma Sıklığı	-	-	-
Her gün	113	3166,37	586,62
Haftada 4-5 gün	173	3148,27	600,29
Haftada 1-3 gün	286	2959,16	463,35

X^(*) Yıllık ortalama harcama Türk Lirası olarak

S^(**) Aylık ortalama harcama Türk Lirası olarak

Çizelge -2 Farklı Değişkenlere Göre Spor Ekonomisine Yapılan Yıllık Katkılara İlişkin Çok Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig. P	Eta Kare
Cinsiyet	724521,707	1	724521,707	3,123	,078	,006
Yaş	2206170,878	4	551542,719	2,377	,051	,017
Eğitim	2373762,283	1	2373762,283	10,231	,001	,018
Gelir	4739554,386	2	2369777,193	10,213	,000	,036
Meslek	1613693,531	5	322738,706	1,391	,226	,013
Medeni durum	795566,788	2	397783,394	1,714	,181	,006
Spor yaptığı zaman	306813,251	2	153406,625	,661	,517	,002
Kaç tür spor	7316059,716	2	3658029,858	15,766	,000	,055
Spor aktivitesi	2873886,034	4	718471,508	3,097	,015	,022
Spor yapma sıklığı	4689005,887	2	2344502,943	10,10	,000	,036

				4		
--	--	--	--	---	--	--

P<.05

Çizelge-2’den izleneceği gibi, araştırmada ele alına 10 değişkenden “eğitim” düzeyi (F= 10,231, P< .001), “gelir” düzeyi (F= 10,213, P< .000), üyenin “kaç tür spor” yaptığı (F= 15,766, P< .000), en çok yaptığı “spor aktivitesi” (F= 3,097, P< .015) ve “spor yapma sıklığı” (F= 10,104, P< .000) değişkenlerine ilişkin F değerleri manidar bulunmuştur. P değerleri manidar çıkan değişkenlerin Eta Kare değerleri incelendiğinde, bu değişkenlerin orta derecede etki büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir (Büyüköztürk, 2005, s. 47-50). Buna karşın, “cinsiyet”, “yaş”, “meslek”, “medeni durum”, “spor yaptığı zaman” değişkenlerine ilişkin P değerleri anlamlı çıkmamıştır. Aşağıda, alt problemler sırasına uygun olarak, araştırmadan elde edilen bulgular, alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3.1- “Cinsiyetlerine Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada, *“cinsiyetlerine göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?”* sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge-2’den anlaşılacağı üzere, cinsiyete ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır (F= 3,123, P> . 05). Çizelge -1’den izleneceği gibi kadın üyelerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkıların ortalaması 2.986 TL. iken, erkek üyelerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkıların ortalaması 3.102 TL. olarak çıkmıştır.

3.2- “Yaşlarına Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada *“yaşlarına göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?”* sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, yaş değişkenine ilişkin P değeri anlamlı bulunmamıştır (F= 2,377, P> . 05). Çizelge -1’den izleneceği gibi, yaşlarına göre üyeler beş grupta toplanmıştır. Üyelerden “20 yaş ve küçük” olan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık katkı 3.012 TL iken, “21-25 yaş” için 2.934 TL., “26-30 yaş” için 3.050 TL, “31-40 yaş” için 3.158 TL., ve “41 yaş ve büyük” grup için ise 3.227 TL. çıkmıştır.

3.3- “Eğitim Düzeylerine Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada *“eğitim düzeylerine göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?”* sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, eğitim değişkenine ilişkin F değeri anlamlı bulunmuştur (F= 10,231, P<. 001). Çizelge -1’den izleneceği gibi, “eğitim” düzeylerine göre üyeler iki grupta toplanmıştır. Üyelerden “lise ve dengi” okul mezunu grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 2.853 TL iken, “üniversite veya yüksek okul” mezunu grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.133 TL çıkmıştır. Bu sonuçlara göre, “üniversite veya yüksek okul” grubunun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı, “lise ve dengi” okul mezunu grubun ortalamasından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

3.4-“Gelir Düzeylerine Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada, *“gelir düzeylerine göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?”* sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, “gelir” değişkenine ilişkin P değeri anlamlı bulunmuştur (F= 10,213, P<. 000). Çizelge -1’den izleneceği gibi, gelir düzeylerine göre üyeler üç grupta toplanmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre üyelere aylık “4.000 TL ve daha az” gelire sahip grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 2.908 TL iken, “4.001 TL-6.000 TL” gelire sahip grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.023 TL. ve “6.001 ve daha fazla” aylık geliri olan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.223 TL çıkmıştır. Üyelerin aylık gelir düzeyleri arttıkça buna paralel olarak grupların spor ekonomisine yaptıkları katkılarda bir artış olduğu gözlenmektedir.

3.5- “Mesleklerine Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada *“mesleklerine göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?”* sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, “meslek” değişkenine ilişkin P değeri anlamlı bulunmamıştır (F= 1,391, P>. 05). Çizelge -1’den izleneceği gibi, mesleklerine göre üyeler altı grupta incelenmiştir. Üyelerden “öğrenci” olan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.010 TL., “işçi-memur” grubun ortalaması 3.035 TL., Esnaf-serbest meslek sahibi olan grubun yıllık ortalaması 3.058 TL., “akademisyen” grubun ortalaması 3.121 TL., “ev hanımı” olan grubun ortalaması 2.905 TL ve “diğer” meslek grubunda (Hekim, Mühendis, Mimar) yer alanların spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.326 TL çıkmıştır. Başka deyişle, üyelerin spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı mesleklerine göre anlamlı olarak değişmemektedir.

3. 6- “Medeni Durumlarına Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada *“medeni durumlarına göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?”* sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, “medeni durum” değişkenine ilişkin P değeri anlamlı bulunmamıştır (F= 1,714, P>. 05). Çizelge -1’den izleneceği gibi, mesleklerine göre üyeler üç grupta incelenmiştir. Üyelerden “bekar” olan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.112 TL., “evli” grubun ortalaması 3.030 TL., “dul veya boşanmış” olan grubun ortalaması 2.874 TL bulunmuştur.

3. 7- “Spor Yaptığı Zamana Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada *“spor yaptığı zamana göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?”* sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, “spor yaptığı zaman” değişkenine ilişkin P değeri anlamlı bulunmamıştır (F= 0,661, P>. 05). Çizelge -1’den izleneceği gibi, spor yaptığı zamana göre üyeler üç grupta incelenmiştir. Üyelerden “öğleden önce” spor yapan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.094 TL., “öğleden sonra” spor yapan grubun ortalaması 2.942 TL., “akşam saatlerinde” spor yapan grubun ortalaması ise 3.056 TL bulunmuştur.

3.8-“Yapılan Spor Türü Sayısına Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada “*yapılan spor türü sayısına göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, “yapılan spor türü sayısı” değişkenine ilişkin P değeri anlamlı çıkmıştır (F= 15,766, P<. 000). Çizelge -1’den izleneceği gibi, yapılan spor türü sayısına göre üyeler üç grupta incelenmiştir. Üyelerden “bir tür spor” yapan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 2.833 TL., “iki tür spor” yapan grubun ortalaması 2.980 TL., “üç tür ve daha fazla” spor yapan grubun ortalaması ise 3.215 TL bulunmuştur. Scheffe testi sonuçlarına göre, üyelerin yaptıkları spor türü sayısı arttıkça buna paralel olarak grupların spor ekonomisine yaptıkları katkı miktarlarında bir artış olduğu gözlenmektedir.

3.9-“Yapılan Spor Aktivitesine Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada “*yapılan spor aktivitesine göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, “yapılan spor aktivitesi” değişkenine ilişkin P değeri anlamlı çıkmıştır (F= 3,097, P< .015). Çizelge -1’den izleneceği gibi, yapılan spor aktivitesine göre üyeler beş grupta incelenmiştir. Spor merkezinde daha çok “futbol” oynayan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 2.994 TL., “voleybol-basketbol” oynayan grubun ortalaması 2.949TL., “yüzme” sporu yapan grubun ortalaması 3.162 TL., “vücut geliştirme” çalışması yapan grubun ortalaması 3.130 TL., ve “yürüyüş” yapan grubun ortalaması ise 2959 TL bulunmuştur. Schffe testi sonucuna göre, “yüzme” grubunun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı “yürüyüş” yapan ile “voleybol- basketbol” oynayan grubun ortalamalarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Buna karşın, diğer ikili karşılaştırmalarda grupların ortalamaları arasındaki gözlenen farklar anlamlı çıkmamıştır. Üyelerin yaptıkları spor aktivitesine göre özel spor merkezlerine üye grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı miktarlarının farklı olduğu gözlenmektedir.

3.10- “Spor Yapma Sıklığına Göre”, Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Katkılara İlişkin Bulgular

Araştırmada “*spor yapma sıklığına göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılar anlamlı olarak farklı mıdır?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Çizelge -2’den anlaşılacağı üzere, “spor yapma sıklığı” değişkenine ilişkin P değeri anlamlı çıkmıştır (F= 10,104, P< .000). Çizelge -1’den izleneceği gibi, spor yapma sıklığına göre üyeler üç grupta ele alınmıştır. Özel spor merkezlerinde “her gün spor” yapan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.166 TL., “haftada 4-5 gün spor” yapan grubun ortalaması 3.148 TL. ve “haftada 1-3 gün spor” yapan grubun ortalaması ise 2.959 TL. bulunmuştur. Schffe testi sonucuna göre, “her gün spor” yapan grup ile “haftada 4-5 gün spor” yapan grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı, “haftada 1-3 gün spor” yapan grubun ortalamasından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Buna karşın, “her gün spor” yapan grup ile “haftada 4-5 gün spor” yapan grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı ortalamaları arasındaki gözlenen farklar anlamlı çıkmamıştır.

3.11- Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Ortalama Katkıya İlişkin Bulgular

Araştırmada son alt problem olarak “*özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı nedir?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu soruya yanıt olarak özel spor merkezlerine üye bireylerin yıllık spor için yaptıkları harcamaların toplamına ilişkin ortalama hesaplanmıştır.

Çizelge -3 “Özel Spor Merkezlerine Üye Bireylerin” Spor Ekonomisine Yaptıkları Yıllık Ortalama Katkı

	N	Minimum	Maximum	Yıllık Ortalama ^(*)	Aylık Ortalama ^(**)
Toplam	572	2.100,00	4.750,00	3.057,29	541,19
Geçerli N	572				

^(*) *Yıllık ortalama harcama Türk Lirası olarak*

^(**) *Aylık ortalama harcama Türk Lirası olarak*

Çizelge -3’de görüleceği gibi, her üyenin minimum katkısı 2.100 TL maksimum katkısı ise 4.750 TL olmak üzere, özel spor merkezlerine üye her bireyin spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.057 TL olarak gerçekleşmiştir.

TARTIŞMA

Araştırmada, “**cinsiyetlerine**” göre, özel spor merkezlerine üye kadın ve erkek üyelerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık katkılarına ilişkin ortalamalar arasındaki fark manidar bulunmamıştır. Naoyuki ve arkadaşlarına (2003) göre, spor endüstrisinin yapısı, diğer endüstri alanlarına göre farklılık göstermektedir. Bu anlamda bir karşılaştırma yapıldığında özellikle talebi oluşturacak kitlenin yaşı, cinsiyeti, mesleki durumu, gelir yapısı, kültür ve yaşanan çevre, etnik köken, yaşanan bölgenin büyüklüğü, çalışma saatleri, serbest zaman gibi değişkenler spor ekonomisinin gelişmesinde oldukça üzerinde durulan değişkenler olarak ele alınmaktadır. Yetim’in (2000) belirttiği gibi, günümüzde, toplumların spora yaklaşımları, toplumların genel yapısını yansıtır. Gelişmiş toplumlarda, cinsiyeti ve yaşı ne olursa olsun, bireylerin yüksek oranda spor yaptıkları gözlenmektedir. Spor, aslında, gelişmişliğin bir ölçütü olarak da kabul edilmektedir. Bu nedenle, gelişmekte olan Türkiye’de özel spor merkezlerine üye kadın ve erkeklerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkının benzer düzeyde olması, toplumda kadınların da erkekler kadar özel spor merkezlerinde yer aldıklarını ve bu merkezlere üye kadın ve erkeklerin kültür bakımından da benzer düzeyde olduklarını göstermektedir. Bu durum, özellikle, bu merkezlere üye kadınların toplumsal yapı içerisinde eğitim düzeylerinin yüksek olmaları ile ilişkili olabilir. Ancak, yapılan bazı çalışmalar (Davarcıoğlu, 2011), Türkiye’de kadınların sosyo-kültürel faktörlerin etkisiyle sporu bırakma eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Özel spor merkezlerine üye kadın ve erkeklerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkının benzer düzeyde olması, üye kadın ve erkeklerin üyelik aidatı dışında, bir spor tüketicisi olarak ulaşım giderleri, yeme-içme giderleri, spor giysisi ve spor malzemesi ile ilgili harcamalarının benzer sınırlar içinde olduğu anlamına gelebilir. Üyelik aidatının her üye için aynı olduğu kabul edilecek olursa, üyelerin spor merkezlerine ulaşımı kendi araçlarıyla sağladıkları, yeme-içme giderlerinin belli bir limit içerisinde seyrettiği, spor malzemesi ve giysisine benzer miktarda harcama yaptıkları düşünülebilir.

Özel spor merkezlerine üye kadın ve erkeklerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkının benzer düzeyde bulunmuş olması, özel spor merkezlerine devam eden kadın veya erkek her üyenin sporla ilgili harcamalarının farklı olmadığı anlamına gelmektedir.

Dolayısıyla özel spor merkezlerinin üye kabul ederken, kadın veya erkek üye tercih etmelerinin spor ekonomisi adına fazlaca bir öneminin olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, özel spor merkezlerinin kendi reklam panolarını, her iki cinsiyeti de eşit derecede dikkate alarak düzenlemeleri yararlı olabilir. İkinci bulgu olarak araştırmada “yaşlarına” göre, özel spor merkezlerine üye bireylerin, farklı yaş gruplarının spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkıları arasındaki gözlenen farklar, manidar bulunmamıştır. Naoyuki ve arkadaşlarının (2003) belirttiği gibi, spor sektöründe talebi oluşturacak kitlenin yaşı, spor ekonomisinin gelişmesinde önemli değişkenlerden birisidir. Yaşı ne olursa olsun, sportif aktivite içinde bulunmak, uygar insan olmanın koşulları arasında yer almıştır. Her yaştaki bireylerin gerek ruh gerek beden sağlığını koruması ve daha kaliteli bir yaşam sürdürmesi gibi hedefleri olabilir. Hedefleri doğrultusunda, özel spor merkezlerine üye bireyler sporla ilgili zorunlu ve asgari harcamalar yapıyor olabilirler. Bu nedenle her yaşta üyenin spora yaptığı harcamalar benzer çıkmış olabilir. Bu nedenle, mevcut sosyo-ekonomik yapı içerisinde, spor ekonomisine katkıyı arttırmak amacıyla devletin yanı sıra özel spor merkezlerinin de spor olgusunu güçlendirmesi, yaygınlaştırılması ve bununla ilgili gerekli önlemleri alması oldukça önemli görünmektedir (Sunay ve Saracaloğlu, 2003). Bu araştırma kapsamında, özel spor merkezlerine üye bireylerin geniş bir yaş aralığına (20 yaş ve altı ile 41 yaş ve yukarısı) sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu denli geniş yaş gruplarında yer alan üyelerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı benzer düzeyde bulunmuş. 20 yaş ve daha küçük grup ile 41 yaş ve daha büyük yaş grubundaki bireylerin ortalama harcamaları arasında fark bulunmaması, yaşı ne olursa olsun, üyelerin özel spor merkezlerinde belli ve sınırlı sayıda ürün ve hizmet aldıkları veya alabildikleri; bu anlamda üyelerin oldukça homojen bir yapıya sahip olduğu anlamına da gelebilir. Farklı yaşlardaki üyeler farklı ürünlere veya hizmetlere görece daha fazla harcama yapmış olabilirler. Ancak, sonuçta ve toplamda bu üyelerin bilinçli bir tüketici oldukları ve bütçelerinin dışına çıkmadıkları, zorunlu ve asgari harcamalarda buldukları da söylenebilir.

Araştırmada üçüncü bir bulgu olarak “eğitim düzeylerine” göre, “üniversite veya yüksek okul” grubunun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı, “lise ve dengi” okul mezunu grubun ortalamasından manidar olarak yüksek bulunmuştur. Devocioğlu’na (2005) göre, Son yıllarda görülen sağlık, zayıflama kampanyaları ve serbest zamanın değerlendirilmesi ile kozmetik, reklam ve diyet endüstrilerine paralel olarak spor, ticari açıdan önemli bir uygulama alanı haline gelmiştir. Böylece spor göreceli olarak toplumda tabana yayılmış, her eğitim düzeyinden yurttaş aktif veya pasif olarak sporla ilgilenmeye başlamıştır. Eğitim düzeyi, grupların gelir düzeylerinin de bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda, eğitim düzeyi yüksek olan, yani, “üniversite veya yüksek okul” mezunu üyelerin “lise ve dengi” okul mezunu üyelere kıyasla spor ekonomisine daha fazla katkı sağladıkları düşünülebilir. Öte yandan, spor ürünlerinde çeşidi artırmak ve hizmette kaliteyi yükseltmek de üyelerin spor ekonomisine yaptıkları katkının manidar olarak yükselmesine neden olabilir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre aylık yüksek gelir düzeyine sahip üyeler, yıllık olarak spor ekonomisine daha fazla katkı yapmaktadırlar. Bu, beklenen bir sonuçtur. Naoyuki ve arkadaşlarının (2003) belirttiği gibi, spor sektöründe talebi oluşturacak kitlenin yaşı ve cinsiyetinin yanı sıra gelir düzeyi de spor ekonomisinin gelişmesinde ele alınan önemli değişkenlerden birisidir. Karahüseyinoğlu ve arkadaşları (2005) ve Kalkınma Bakanlığı 10. Beş yıllık Kalkınma Planı Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporuna (2013) göre, Türkiye ile Avrupa ülkeleri karşılaştırıldığında Türkiye’de spor yapanların sayısı oldukça düşüktür. Oranlar genel olarak karşılaştırıldığında Türkiye’de spora beklenen düzeyde ilgi gösterilmediği veya sporun öneminin kavranmadığı anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, Avrupa ülkelerine kıyasla kulüpleşme oranlarının Türkiye’de yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durum, gelir düzeyi ne olursa olsun sporun toplumda geniş kitlelere yaygınlaştırılmasının gereğini ortaya koymaktadır. Ancak aylık yüksek gelir düzeyine sahip üyeler, düşük gelire

sahip üyelere kıyasla toplamda spora daha fazla harcama yapmaktadırlar. Bu değerlendirmeler çerçevesinde, eğer özel spor merkezleri, spor merkezleri içerisinde üyelere yeme- içme, spor malzemesi, spor giysisi ve diğer hizmet çeşitleriyle daha fazla alternatif sunulursa, gelir düzeyi daha iyi olan üyelerin toplam harcamalarında manidar düzeyde artış ortaya çıkabilir. Araştırmada diğer bir alt problem “**mesleklerine**” göre, grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı miktarlarına ilişkin grupların ortalamaları arasında gözlenen farklar istatistiksel olarak farklı bulunmamıştır. Naoyuki ve arkadaşlarına (2003) göre, spor endüstrisinde talebi oluşturacak kitlenin mesleki durumu da spor ekonomisinin gelişmesinde oldukça önemli değişkenlerden birisidir. Teknolojinin her geçen gün gelişmesi ve farklı mesleklerde bireylerin çalışma zamanlarının azaltılması gibi faktörler, spor ya da serbest zaman için kullanılacak sürenin artmasını sağlamıştır. Bunun doğal sonucu olarak da toplumlarda spor ekonomisinin gelişmesini hızlandıran bir yapı oluşmuştur (Dinler,2002).

Aynı meslekten olan üyelerin farklı cinsiyet ve yaşa sahip oldukları, aynı şekilde eğitim ve gelir düzeylerinin de farklı olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle, araştırmada ele alınan “öğrenci”, “işçi-memur” “esnaf-serbest meslek sahibi” ve “akademisyen” olan grupların özellikle eğitim ve gelir düzeyi bakımından benzer düzeyde buldukları ve bu nedenle, hangi meslek grubundan olursa olsun, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine benzer oranlarda katkıda bulunmuş oldukları söylenebilir. Araştırmada “**medeni durumlarına**” göre, grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı miktarlarına ilişkin gözlenen farklar, istatistiksel olarak farklı bulunmamıştır. Araştırma kapsamında, özel spor merkezlerine üye bireyler, medeni durumlarına göre “bekar”, “evli” ve “dul veya boşanmış” olarak üç grupta ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, medeni durumu ne olursa olsun, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine benzer oranlarda katkıda buldukları anlaşılmaktadır. Bu durum, medeni durumu ne olursa olsun, her bireyin sağlıklı yaşam için spor yaptığını, medeni durumun spor yapmaya engel oluşturan bir gerekçe olarak kullanılamayacağını göstermektedir. Bu araştırma kapsamında “medeni durum” değişkenine ilişkin elde edilen bulgular, “yaş” değişkenine ilişkin elde edilen bulgularla tutarlılık göstermektedir. “Bekar” grubun, görece, “evli” gruba kıyasla ortalama olarak yaşının daha küçük olduğu söylenebilir. Hatırlanacağı üzere, özel spor merkezlerine üye bireylerin yıllık spor ekonomisine yaptıkları katkı “yaş” değişkenine göre farklı bulunmamıştır. Can ve Soyer’e (2000) göre, günümüzde spor, kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikleriyle önemli bir hizmet sektörü olarak kabul görmektedir. Ayrıca, spor, karlı bir reklam ve tanıtım aracı haline gelmiştir. Spor, bir taraftan bir gösteri ve eğlence faaliyeti, diğer taraftan girişimciler için finans hareketlerinin yaşandığı çekici bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmektedir. Spor ve serbest zaman değerlendirme olanaklarının hızlı bir şekilde artması kuşkusuz spora olan talebi artırmıştır (Ekren ve Çağlar, 2003). Serbest zaman kültürünün gelişmesiyle birlikte sporun bir eğlence unsuru oluşunun yanı sıra, kitleleri rahatlatıcı bir araç olarak da geliştiği ifade edilmektedir (Çaha, 1999). Bu nedenlerle, üye sayısını artırmak amacıyla, medeni durum farkı gözetmeden, özel spor merkezleri, insanları üye yapmaya yönelik politikalar geliştirebilirler. Araştırmada diğer bir soru “**spor yaptığı zamana**” göre, grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı miktarlarına ilişkin gözlenen farklar, istatistiksel olarak farklı bulunmamıştır. Üyelerin spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı spor yapma zamanına göre anlamlı olarak değişmemektedir. Zaman yönetiminin çok önemli olduğu günümüz koşullarında, bu sonuç, girişimcilere ve özel spor merkezi işletmecilerine önemli bir fırsat olduğunu hatırlatmaktadır. Araştırma kapsamında, özel spor merkezlerine üye bireyler, spor yaptığı zamana göre “öğleden önce” spor yapan “öğleden sonra” ve “akşam saatlerinde” spor yapan olarak üç grupta ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, spor yapma zamanları ne olursa olsun, özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine benzer oranlarda katkıda

buldukları anlaşılmaktadır. Özel spor merkezlerine üye bireyler, kendi koşullarına göre, spor yapacakları saatleri kendileri belirlemektedirler. Spor yapma saatlerini üyelerinin kendilerinin seçmesi üyeler açısından ciddi bir avantaj olabilir. Bu olanak ve avantajlara sahip üyelerin daha keyifli ve daha motivasyonu yüksek bir biçimde sportif etkinliklerde bulunduğu, ayrıca, kendi olanakları çerçevesinde spora harcama yaptığı söylenebilir.

Terekli ve Katırcı'ya (1998) göre, spor pazarlaması, tüketicilerine fitness, rekreasyon, sağlık ve bunlarla ilgili, ürün, servis, insan, yer ve düşünceler sunan bir pazardır. Bu amaçla, spor, bireylere katılımsal ve seyirsel bir ürün sunar. Spor aracılığıyla, günün farklı saatlerinde, gerek spor yapanlara gerek sporu seyredenlere farklı ürünlerin pazarlanması sağlanabilir.

Araştırmada “**yapılan spor türü sayısına**” göre, üyelerden “üç tür ve daha fazla” spor yapan grubun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı, “iki tür spor” yapan ve “bir tür spor” yapan grupların ortalama katkılarından manidar olarak yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, “iki tür spor” yapan grubun ortalaması ise sadece “bir tür spor” yapan grubun ortalama katkısından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Üyelerin yaptıkları spor türü sayısı arttıkça buna paralel olarak grupların spor ekonomisine yaptıkları katkı miktarlarında manidar olarak bir artış olmaktadır. Üyelerin yaptıkları spor türü sayısı arttıkça buna paralel olarak grupların spor ekonomisine yaptıkları katkı miktarlarında manidar olarak bir artış olması beklenen bir sonuçtur. Bir üyenin “bir tür spor” yapması, olası, üyesi bulunduğu özel spor merkezinde görece daha sınırlı zaman geçirdiği anlamına gelebilir. *Sporcunun özel spor merkezinde sınırlı zaman geçirmesi yeme- içme gibi ihtiyaçlarına daha kısıtlı harcama yapmasına neden olabilir.* Ayrıca “bir tür spor” yapan üyenin, sadece yaptığı sporun türüne göre, spor malzemesi, giysisi v.b. için harcamalarda bulunacağı düşünülebilir. Doğal olarak, özel spor merkezlerine üye bireylerin yaptıkları spor türü sayısı arttıkça, buna paralel olarak spor harcamalarına yaptığı miktarda da artış olacağı söylenebilir. Katırcı ve arkadaşlarına (2013) göre, spor endüstrisi, spor ile ilişkili mal ve hizmetlerinin bir işletme grubu tarafından üretilmesi olarak tanımlanabilir. Spor endüstrisi, spor ile ilişkili geniş bir ürün ve tüketici yelpazesini kapsamaktadır. Spor endüstrisi; spor, fitness ve rekreasyon etkinliklerinde kullanılan mal, araç-gereç ve giysi olarak satılan tüm ürünleri kapsamaktadır. Bu anlamda, spor malları endüstrisi çeşitli ürün kalemlerine sahiptir. Spor endüstrisi, aktif katılım, pasif katılım, spor ve fitness etkinlikleri, tutundurma ile ilgili ticari eşyalar, spor yapılan tesisler, rekreasyonel etkinlikler, spor dergileri v.b. ürün ve hizmetler sunmaktadır. Balcı'ya (1999) göre ise, devlet kurumları, spor tesisleri için sermaye sağlayan birinci kaynak durumundadır. Dolayısıyla, yapılan spor türü sayısını arttırmak ve spor ürünlerinin satış hacmini yükseltmek amacıyla devlet, özel spor merkezlerini destekleyici politikalar geliştirip uygulayabilir. Bu destek politikalarının bir sonucu olarak, özel spor merkezleri spor aktivitelerinin çeşidini artırabilir ve daha kaliteli ve görece ucuz bir bedelle daha geniş kitlelere hizmet sunma olanağı yakalayabilirler. Bu nedenlerle, özel spor merkezleri, arz-talep dengesini gözeterek, özel spor merkezlerine üye olmak için başvuran kişilerin, kaç çeşit spor yapmayı düşündüğünü sorabilir. Buna göre, yaptığı spor çeşidi arttıkça spor harcamalarının da artacağı dikkate alınarak üyelik aidatında belli bir indirim yapılabilir. Araştırmada diğer bir alt problem olarak “**yapılan spor aktivitesine**” göre, “yüzme” grubunun spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı, “yürüyüş” yapan ile “voleybol- basketbol” oynayan grubun ortalamalarından manidar olarak yüksek bulunmuştur. “Yüzme” sporu yapan grubun, “yürüyüş” yapan ile “voleybol- basketbol” oynayan gruba kıyasla spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkının daha fazla olmasının bir nedeni, yüzme havuzlarının kapalı mekânlarda ve dolayısıyla yiyecek-içecek satış noktalarına yakın olması olabilir. Oysa özel spor merkezlerinde, “voleybol- basketbol” sahaları genellikle açık alanlarda ve yiyecek-içecek satış noktalarına görece uzaktır. İkincisi, yüzme sporu genellikle kısa molalar verilerek sürdürülen bir spordur. Oysa yürüyüş veya basketbol, voleybol sporları başlanıldığı zaman

uzun bir süre mola vermeksizin sürdürülebilir sporlardır. Bu nedenlerle, yürüyüş veya basketbol, voleybol sporları yapan üyelerin spor merkezi içinde alışveriş yapma fırsatlarının daha sınırlı olduğu akla gelmektedir.

Araştırmada “**spor yapma sıklığına**” göre, “her gün spor” yapan grup ile “haftada 4-5 gün spor” yapan grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı “haftada 1-3 gün spor” yapan grubun ortalamasından manidar olarak yüksek bulunmuştur. “Her gün spor” veya “haftada 4-5 gün spor” yapan üyelerin spor ekonomisine daha fazla katkıda bulunmaları beklenen ve anlaşılabilir bir durumdur. Çünkü bir sporcu, spor yapmak için her gün veya haftada “haftada 4-5 gün” özel spor merkezine gidebiliyorsa, zamanının önemli bir kısmını spor merkezlerine ayırabilme olanaklarına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, her gün veya haftada “haftada 4-5 gün” özel spor merkezine gidebilen üyeler, diğer üyelere kıyasla özel spor merkezlerinde, haftalık, daha fazla zaman geçirmektedirler. Bu da kaçınılmaz olarak, özel spor merkezlerinde daha fazla harcama yaptıkları anlamına gelebilir. Araştırmadan elde edilen son bulgu olarak, özel spor merkezlerine üye her bireyin spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.057 TL çıkmıştır. Kanada, Japonya, ABD ve İngiltere gibi ülkelerde spor ve spor ürünlerine yapılan harcamalar ve yıllık değişimler incelendiğinde, spor endüstrisinin hızla geliştiği gözlenmektedir. Karahüseyinoğlu ve arkadaşlarının (2005) belirttiğine göre, spor endüstrisinin ABD’de savunma sanayinden sonra ülke ekonomisinin ikinci büyük gücü olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, Kanada’da bir ailenin yıllık ortalama spora ilişkin harcamaları incelendiğinde 1992-1996 yıllarında dört yıllık sürede, spor kıyafeti ve spor ayakkabısı, sportif ve atletik malzemeler, canlı spor müsabakalarını izleme, rekreasyon faaliyetlerinden yararlanma ve üyelik aidatlarından oluşan pazar payının %1.37’den %1.46’ya ulaştığı görülmektedir (Naoyuki ve ark., (2003). Yine, İngiltere’de 2000 yılında spor endüstrisi kanalıyla devlete 5,5 milyar pound vergi aktarıldığı, 401.800 kişiye istihdam sağlandığı ve 9,4 milyar pound kadar da çıktı sağladığı söylenmektedir. İngiltere’de insanlar, sporla ilgili ürünler ve aktiviteler için yaklaşık olarak 11 milyar pound harcamışlardır. Aynı yıl İngiltere’de sporla ilgili yatırımlar ise 870 milyon poundu bulmuştur (Cambridge Econometrics, 2003). Mahony’nin (2001) de belirttiği gibi, teknolojinin gelişmesi, spora ayrılan zamanın ve önemin artması, spor endüstrisinin GSMH’ a olan etkisinin artması, yatırımcıları spor merkezleri açmaya yönlendirmiştir. Türkiye’de de milyonlarca insan özel spor merkezlerinden yararlanarak sağlığını korumaya çalışırken, spor ekonomisinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Özel spor merkezlerine üye **kadın ve erkeklerin** spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı benzer düzeyde bulunmuştur.
2. Özel spor merkezlerine üye farklı yaş grupları, spor ekonomisine benzer oranlarda katkı yapmaktadırlar.
3. Özel spor merkezlerine üye “üniversite veya yüksek okul” mezunları “lise ve dengi” okul mezunu üyelere kıyasla spor ekonomisine daha fazla katkı sağlamaktadırlar.
4. Özel spor merkezlerine üye bireylerden aylık “**yüksek**” gelir düzeyine sahip üyeler, “**düşük**” gelir düzeyine sahip üyelere kıyasla yıllık olarak spor ekonomisine daha fazla katkı yapmaktadırlar.
5. Özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı mesleklerine göre değişmemektedir.
6. Özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı, medeni durumlarına göre değişmemektedir.

7. Özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı spor yapma zamanına göre değişmemektedir.

8. Özel spor merkezlerine üye bireylerin yaptıkları spor türü sayısı arttıkça spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı artmaktadır.

9. Özel spor merkezlerine üye bireylerden “yüzme” sporu yapanlar, spor ekonomisine en fazla katkı sağlamaktadır. Buna karşın, “yürüyüş” yapan, “voleybol- basketbol” oynayan, “futbol” oynayan, “vücut geliştirme” çalışması yapan üyelerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı benzer düzeydedir.

10. Özel spor merkezlerine üye bireylerden “her gün spor” veya “haftada 4-5 gün spor” yapan üyelerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı, “haftada 1-3 gün spor” yapan üyelerin katkısından daha yüksektir.

11. Özel spor merkezlerine üye bireylerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı 3.057 TL kadardır.

Sonuç olarak, “üniversite veya yüksekokul” mezunları “lise ve dengi” okul mezunu üyelere; aylık “yüksek” gelir düzeyine sahip üyeler, “düşük” gelir düzeyine sahip üyelere; “yüzme” sporu yapanlar, “yürüyüş” yapan, “voleybol- basketbol” oynayan, “futbol” oynayan, “vücut geliştirme” çalışması yapan üyelere; “hergün spor” veya “haftada 4-5 gün spor” yapan üyeler, “haftada 1-3 gün spor” yapan üyelere kıyasla yıllık ortalama spor ekonomisine daha fazla katkı yapmaktadırlar. Araştırmada ele alınan değişkenlere ilişkin diğer grupların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı ise benzer düzeydedir. Ayrıca, her üyenin spor ekonomisine yaptığı yıllık ortalama katkı 3.057 TL kadardır.

Öneriler:

1. Özel spor merkezlerine üye “üniversite veya yüksekokul” mezunları ve yüksek gelire sahip olanların spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı daha yüksek bulunmuştur. Bu nedenle, özel spor merkezleri bu grupları hedef kitlesi olarak seçerek, bu grup yer alan bireyleri merkezlere üye yapmaya yönelik politikalar oluşturabilir, bu amaçla çeşitli teşvik unsurları kullanabilir.

2. Özel spor merkezlerine üye bireylerin yaptıkları spor türü sayısı arttıkça buna paralel olarak spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı artmaktadır. Bu nedenle, özel spor merkezleri, kendi üyelerini birden fazla spor türü ile ilgilenmeye yönlendirebilir. Bu amaçla, üyelere spor yapma konusunda danışmanlık hizmeti sunulabilir.

3. Özel spor merkezlerine üye bireylerden “yüzme” sporu yapanlar, spor ekonomisine en fazla katkı sağlamaktadır. Bunun nedenleri araştırmacılarca ayrıca incelenebilir. Yaptıkları spor türü veya türleri ne olursa olsun, üyelerin yeme içme, dinlenme, eğlenme, bilgi edinme v.b. ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla özel spor merkezleri kendilerini reorganize edebilirler.

4. Özel spor merkezlerine üye bireylerden “her gün spor” veya “haftada 4-5 gün spor” yapan üyelerin spor ekonomisine yaptıkları yıllık ortalama katkı daha yüksektir. Bu nedenle, özel spor merkezleri, üyelerin özel spor merkezlerinde daha uzun süre zaman geçirmeye yönelik yeni politikalar oluşturmaları ve bazı teşvik unsurlarını kullanmalarını yararlı olabilir.

5. Özel spor merkezlerinin spor ekonomisi içindeki yerini daha rasyonel olarak belirleyebilmek için, tüm spor endüstrisi içindeki birimlerin veri tabanına işlenmesi gerekmektedir.

6. Bu araştırma, Ankara'daki sınırlı sayıda özel spor merkezlerine üye bireyler üzerinde yapılmıştır. Araştırmacılar, ulusal düzeyde daha geniş bir örneklem grubu üzerinde benzeri bir araştırma yapabilirler

7. Bu araştırma kapsamında, özel spor merkezlerinin spor ekonomisine katkısı, üyelik aidatı, üyelerin ulaşım, yeme içme giderleri, spor malzemeleri ve spor giysileri olmak üzere beş kalem gider üzerinden hesaplanmıştır. Oysa diğer giderler de hesaba katılarak yeni ve daha kapsamlı araştırmalar planlanabilir.

8. Bu araştırma, özel spor merkezlerine üye bireylerin en çok yaptıkları spor türlerinden “yüzme”, “yürüyüş” yapan, “voleybol- basketbol” oynayan, “futbol” oynayan ve “vücut geliştirme” çalışması yapan gruplar üzerinde yapılmıştır. Diğer spor türlerini yapan yeterli sayıda sporcuya erişilerek daha büyük ve kapsamlı bir örneklem grubu üzerinde spor ekonomisi konusunda araştırmalar yapılabilir.

9. Dünyadaki çoğu ülke ile kıyaslandığında, Türkiye’de spor yapanların oranı oldukça düşük görünmektedir. Bu nedenle, başta belediyeler olmak üzere, özel spor merkezleri ve kulüplerin, sporu tabana yaygınlaştırmaya yönelik politikalar oluşturmaları, spor ve sağlık yaşam konusunda **kamu spotları** ile halkı bilinçlendirmeleri yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

- Balcı, V. (1999). Spor Etkinliklerinin Planlanması ve Yönetimi, s.5-7, Bağırğan Yayınevi. Ankara.
- Bıçer, S. (1994). Spor Yönetimi, Organizasyonu, Ekonomik Bir Birim Olarak Spor İşletmeleri ve Uygulamadan Bir Örnek. Yayınlanmamış Doktora Tezi, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. 5. Baskı, Pegem-A Yayıncılık. Ankara.
- Cambridge Econometrics. (2003). A Guide to Sport Economy. Bristol: Cambridge Publishing. England.
- Can, Y., Soyer, F. (2000). Spor Hizmetlerinde Verimliliği Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. 1.Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, **Cilt:2**,s.182-200.Ankara.
- Çaha, Ö. (1999). Spora Yaşlanarak Bir Nefes Almak. *Düşünen Siyaset*, **Sayı 1**, s.115-125. Ankara.
- Davarcıoğlu Özaktaş, F., (2011). Türkiye’de Kadının Spora Katılımı ve Belirleyicileri. Uluslar Arası Spor Araştırmaları Dergisi, 3 (1).Ankara. <http://www.UluslarArasıSporAraştırmalarıDergisi>, Erişim Tarihi: 25.05.2013).
- Devecioğlu, S. (2005). Türkiye’de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi. *Verimlilik Dergisi*, **2**, 117-134. Ankara.
- Dinler, Z. (2002).Mikro ekonomi, 14. Baskı, Ekin kitap ve Yay yayınevi. Bursa.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2000).Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayınları. Ankara.
- Ekren, N., Çağlar, A. B. (2003). Spor Ekonomisi: Teorik Bir Çerçeve. *Active Dergisi*, Eylül-Ekim 2003. Ankara.
- Karahüseyinoğlu, M. F., Ramazanoğlu, F., Nacar, E., Savucu, Y., M. ramazanoğlu, O., Altungül. O. (2005). Türkiye’nin Spor Konumunun Bazı Avrupa Ülkeleri ile Karşılaştırılması. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.

Katırcı, H., Çağlarırnak Uslu, N., Kaytancı, B., Özata, E., Ergeç, E. (2013). Spor Ekonomisi. (Edit: Nilgün ÇAĞLARIRNAK USLU). Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

Mahony, L. H. (2001). Economics of Sport. Fitness Information Technology , USA.

Naoyuki, H., Komatsu, A., Mano, Y., Nakamura, Y., Kimura, K., Harada, M., Nakamura, F., Miyauchi, T. (2003). An Estimate Of The Economic Size Of The Sports Media Industry in Japan. 11th European Sport Management Congress, Sweden.

Sunay, H., Saracaloğlu, A.S. (2003). Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri ile Spora Yönelten Unsurlar. *Spormetre*, **1** (1), 43-48. Ankara.

Terekli, M. S., Katırcı, H. (1998). Spor Endüstrisi ve Sporda Pazarlama. Hacettepe Üniversitesi, V. Spor Bilimleri Kongresi, Ankara.

Yetim, A. A.(2000). Sporun Sosyal Görünümü. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri*, 5(1), 63-72. Ankara.